

משחק מחבואים

קפיתון א' ריינולדס

לוחמה בטרור בערים

„כל מאמץ — הכרח שיפתיע את האויב, ושימנע ממנו להפתיע אותך.“
מתוך ספר-הדרכה צבאי בריטני

נבוא

הפרשן הצבאי אוטו היילברון, המומחה לאסטרטגיה גיה ולמלחמה חתרנית, ציין את העובדה, שבימינו זוכה הפעילות הטרוריסטית בערים להצלחה גדולה באורח יחסי להצלחתה באזורים כפריים. הוא מגדיר את מטרתה העיקרית של הפעילות הטרוריסטית כשאפה „ליצור אנדרלמוסיה, ואם אפשר גם לעורר דעת-קהל בעולם שתשפיע למען השגת הסדר נוח לתנועה הטרוריסטית או למען התערבותן של האומות המאוחדות“.

כרגיל גורם הטרור אבדות מעטות יותר משגורמת מלחמה כוללת — אך לעומת זאת המלחמה בטרור היא עניין מייגע, המשפיע לרעה על מוראל הכוחות הלוחמים. אפילו בעיתונות הבריטית, הנוקטת כרגיל בהתאפקות ובקור-רוח, מופיעות כותרות כגון: „המוות אורב לך מכל קרן-זווית“, או, „24 שעות ביממה אתה חי באימת-התקפה על-ידי אויב אל-מוני“.

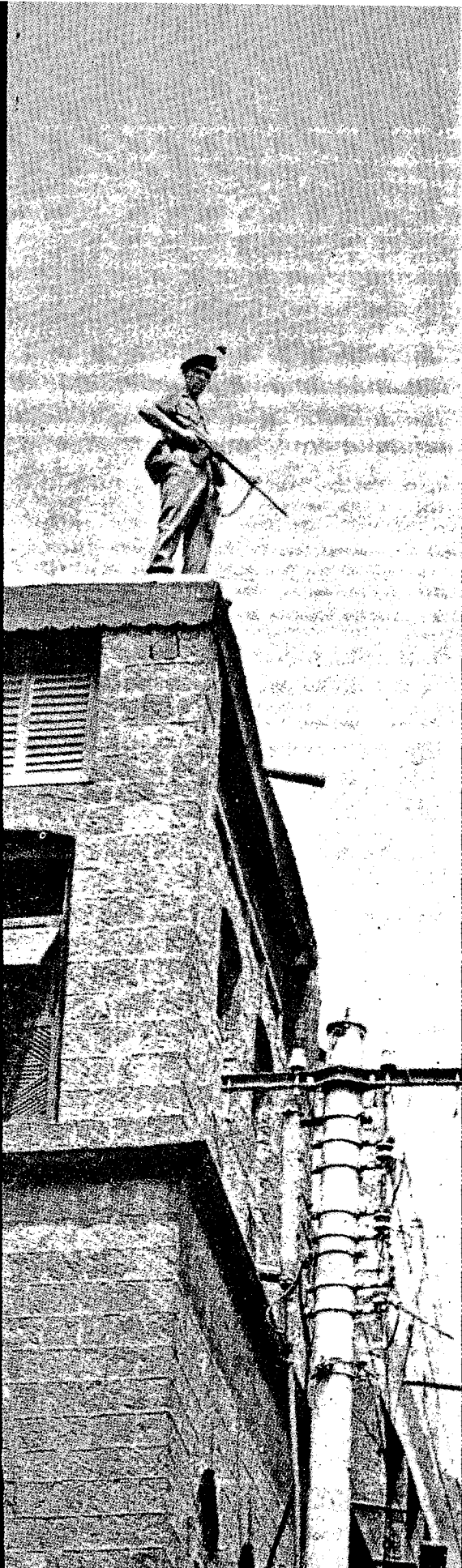
בימינו הולכות ומתרבות פעולות-הטרור המנוהלות בהשראתן של מדינות זרות, ודבר זה מכביד על כוחות-הביטחון במלחמתם במנהיגי-הטרור האמיתיים.

לעומת זאת, העובדה שהטרור מנוהל על-ידי גורמי-חוץ, גוררת יחס של אדישות מסויימת בקרב מרבית תושבי הערים כלפי הטרוריסטים ופעולותיהם. הצלחות של כוחות-הביטחון בפעולתם עשויות אף לחזק אדישות זו, ואילו כישלונותיהם עלולים להגביר את תמיכת האוכלוסיה בטרוריסטים.

אוטו היילברון אומר עוד: „משימתם העיקרית של המשטרה ושל כוחות-הצבא המסייעים לה היא להתיש את כוחם של אנשי-השורה בקרב הטרוריסטים, ולתפוס את מנהיגיהם“. עצם מאסרם של מנהיגי הטרוריסטים מוטל על שירות-הביטחון, הפועל על-פי ידיעות מודיעין; ואילו המשימה „להתיש את כוחם של אנשי-השורה“ תוטל על היחידות הצבאיות המסייעות למשטרה. למעשה ניתן להגדיר את משימותיהן של יחידות הצבא כ„שליטה בגזרות אחריותן“.

שליטה יעילה בגזרה מוגדרת עשויה לא רק „להתיש“ את כוחם של אנשי השורה בקרב הטרוריסטים, אלא אף להביא להשגתן של ידיעות מודיעין העשויות לתרום רבות ללכידת מנהיגי הטרוריסטים.

להלן יידונו הדרכים להשלטת מרותן של יחידות צבא על ערים הנתונות לפעילות טרור.

סכנת הטרור - אמצעי ושיטותיו

הטרור בערים לבש בתקופתנו אופי מוגדר למדי בתחום השיי מוש בכלי-נשק. בעודו פעלו לפרקים צלפים נגד החיילים הבריטיים, אך בדרך-כלל העדיפו הטרוריסטים את השימוש באקדח או בתת-מקלע, שקל להסתירם בתוך המלבושים. משום-כך הרבו גם להשתמש ברימוני-יד, שכן לאחר זריקת רימון, קשה לקבוע מייד את זהותו של המתנקש. כן נהגו הטרוריסטים להשתמש במוקשים ובמלכודות, המופעלים על-ידי לחץ או על-ידי חשמל. בהתקפות-הטרור שנערכו לאחר רונה בטייגון ובעדן הופעלו גם מטולים נ"ט ומרגמות, וכן מטעני-חבלה. חובה להזכיר גם את הטרוריסטים שמטרתם העיקרית לרצוח אנשים מסויימים.

הטקטיקה של הטרוריסטים, בדומה לזו של לוחמי-גרילה, מושתתת על הפתעה ועל פעולה בשיטת "פגע וברח", וזאת — עקב מגבלותיהם הכמותיות. אנשי הטרור, כלוחמי גרילה, נוטים להילחם ממש רק כאשר היוזמה נתונה בידיהם, ורק בלית-ברירה נכנסים הם לקרבות פנים-אל-פנים. הטרוריסטים בערים אינם לובשים מדים, והדבר מקל עליהם להתערב בעת הצורך באוכלוסיה המקומית. הטרוריסטים מנצלים במידה מקסימלית את יתרונות השטח הבנוי שבו הם פועלים, ומציבים מארבים ניהים נגד מטרות נעות. הם מעדיפים לפעול בלילה, שכן החשיכה מקנה להם הסתר, ומסייעת להם בהשגת ההפתעה.

הלוחמה בטרור

אחת השיטות להשתלטות על אזורים "נגועים" בטרוריסטים, היא להרבות בתנועת פטרולים, המשוטטים ברכב או ברגל, ושמשימתם העיקרית — לחפש את האויב. יתרונה של שיטה זו טמון בכך, שהיא נוסכת רוח-תוקפנות בקרב כוחות-הביטחון, ובזכותה נתונה הגזרה תחת פיקוח תמידי. הפטרולים מסוגלים להגיב מייד על כל פעולת-טרור, או לפחות להפריע לטרוריסטים להניח מוקשים או להציב את מרגמותיהם בעמדות-ירי. חסרונה של שיטה זו נעוץ בסכנה שהפטרולים עצמם ישמשו מטרה מצויינת להתקפת-טרור, דבר המחייב את הפטרולים לנהוג בזהירות ובחדשנות, ולהציג שינוי בתוקפנות.

שיטת-לחימה אחרת בטרור, היא היפוכה של השיטה הקודמת, ועיקרה — הימנעות משליחת פטרולים ניידיים לגזרה. תחת-זאת מחזיקים כוחות-הביטחון בפאות הגזרה. עתודות ניידות מוכנות תמיד לזנק לכל מקום בו תידרשנה. על-ידי החדרת פטרולים אלימים לתוך האיזור המכותר, מאלצים את הטרוריסטים לצאת מתוכם, ובצאתם — תוקפים אותם מארבים שהוצבו מראש, או הפטרולים עצמם.

יתרונותיה של שיטה זו טמונים בראש-דוראשונה בכך, שהיא מאפשרת להטמין מלכודת לטרוריסטים, ושנית — בכך שמניחים מראש לטרוריסטים לפעול באזורים שנבחרו לצורך זה ביוזמתם של כוחות-הביטחון. לעומת זאת, אין השיטה מאפשרת לקיים פיקוח מוקפד על האיזור, אותו מאפשרת השיטה הראשונה, באמצעות הפטרול הרצוף. חיסרון נוסף בשיטה זו טמון בכך, שהחזקת כוחות-הביטחון בפאו-

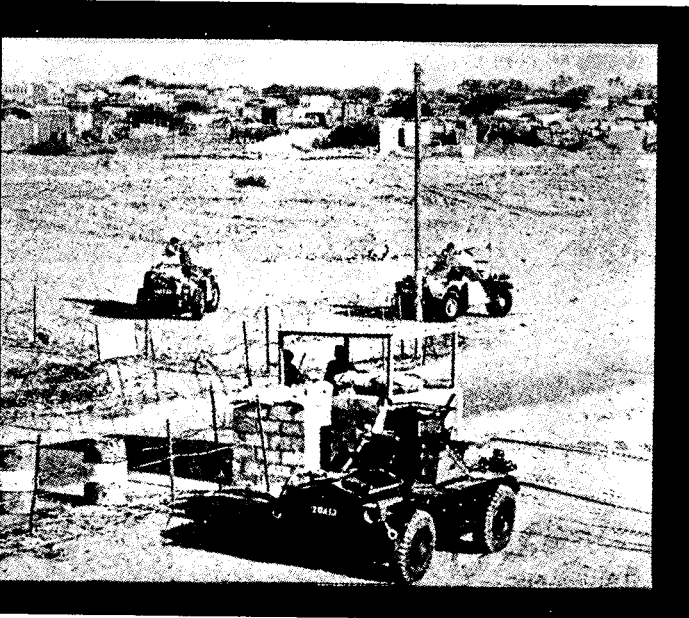
תיהם של "אזורי המלכודת" מאלצת אותם להימצא במצב של התגוננות קבועה. כל תגובה מאוחרת מצדם, שתבוא לאחר התגרות טרוריסטית, כמוה כנעילת שער-האורז לאחר שהסוס ברח ממנה. העתודות הניידות, הנעות לעבר איזור התקרית, עלולות אף לשמש מטרות להתקפות נוספות מצד הטרוריסטים; ומלבד כל אלה — יש מקום לפקפק בדבר יעילותה של פעולת הפטרולים האלימים, החודרים לתוך איזור התקרית. יש להתחשב בסיכויי ההיפגעות של חיילי הפטרולים בידי הטרוריסטים, או עקב התנגשות הדדית בין שני פטרולים. שלא כבשדה-הקרב, בו יש הכרח בהסתכנות באבדות, שכן בלעדיהן לא יתכן כמעט כיבוש היעדים — הנה בתחום הלוחמה בטרור לא תמיד יהא הסיכון מוצדק.

בדרך-כלל, במרבית פעולות הלוחמה בטרור מוקמים מחד-סומי-דרכים ביציאות מן האזורים שבהם מצויים הטרוריסטים. זהו אמצעי הכרחי, אף כי מייגע למדי. עריכת חיפושים בכלי-רכבם ובכליהם של עוברים ושבים מביאה אמנם תוצאות מועטות כשלעצמה, אך עצם עריכת החיפושים מגביל במידה ניכרת את יכולת ההעברה החופשית של נשק ותחמושת על-ידי הטרוריסטים. חשיבות רבה נודעת גם לעריכת חיפוש-פתע במקומות חשודים. על עורכי החיפוש לגלות עי-רנות לאפשרות שבאיזור החיפוש תארוך להם סכנה של התקפת-פתע מצד הטרוריסטים.

לשיטה של כיתור אזורים מוגדרים ועריכת חיפושים בהם נודעת חשיבות רבה, אף אם אינה מביאה תוצאות של ממש, שכן היא מחדירה חוסר-ביטחון תמידי בין הטרוריסטים. לפעולה כזאת תוצאות טובות יותר אם נערכת היא לאחר התראה קצרה לציבור, ובנסיבות כאלה טובה התראה בת שעתיים מהתראה בת 24 שעות.

אמצעי אחר בפעולות נגד טרור הוא גידור האזורים המועדים לפורענות בתיל דוקרני. מחמת אורכן הרב של הגדרות,

סיור חמוגע בעדן

הטרור. פתרון חלקי לבעיה זו הוא מערכת-מודיעין יעילה; והמלאכה תושלם כשינצלו הלוחמים את העיקרון הפועל, לכאורה, לטובתו של הטרור — עיקרון ההפתעה.

פתרונות אפשריים נוספים

בסדר עקרונות-המלחמה, הנמנים בספרות-ההדרכה הצבאית, עומד עיקרון ההפתעה במקום החמישי. מרכיביו של עיקרון זה מוגדרים כ"חשאיות, הסוואה, הונאה, מקוריות, העזה ומהירות". בלחמם בטרור ישתמשו כוחות הביטחון נגד הטרור בשלושה ממרכיבים אלה.

החשאיות, למשל, תמצא את ביטויה בכך, שכל אנשי הפטרולים הפועלים בערים ילבשו בגדים אזרחיים. פטרולים רגליים של שניים-שלושה חיילים בלבוש אזרחי, לא ימשכו תשומת-לב מיוחדת. כאמצעי-תקשורת יכולים לשמש את אנשי הפטרולים אקדח-יוקוקין, במקום מכשיר-רדיו.

הפטרולים הממונעים ישתמשו ברכב אזרחי (יהיה, איפוא, צורך להקצות לגדוד-חי"ר המועסק בלוחמה בטרור כל-ירכב אחדים מסוג זה). יש להחליף מפעם לפעם את צבעי-המכור ניות ואת לוחיות הזהוי שלהן.

יימצאו בוודאי מפקדים אשר יטילו ספק ביעילותה של שיטה זו, שהרי בני-המקום עלולים להכיר את האנשים הזרים לפניהם ודמותם לאחר שיראום פעמים אחדות; אך אפשר להפחית את הסיכון על-ידי הסעתם בשעות היום ברכב אזרחי, ואילו בשעות הלילה, ואפילו לאור פנסי-הרחוב, קשה להכיר אנשים לפי מראה פניהם ממרחק העולה על 40 מטרים.

ישנן גם השגות לגבי אופי כלי-הנשק שראוי לפטרולים

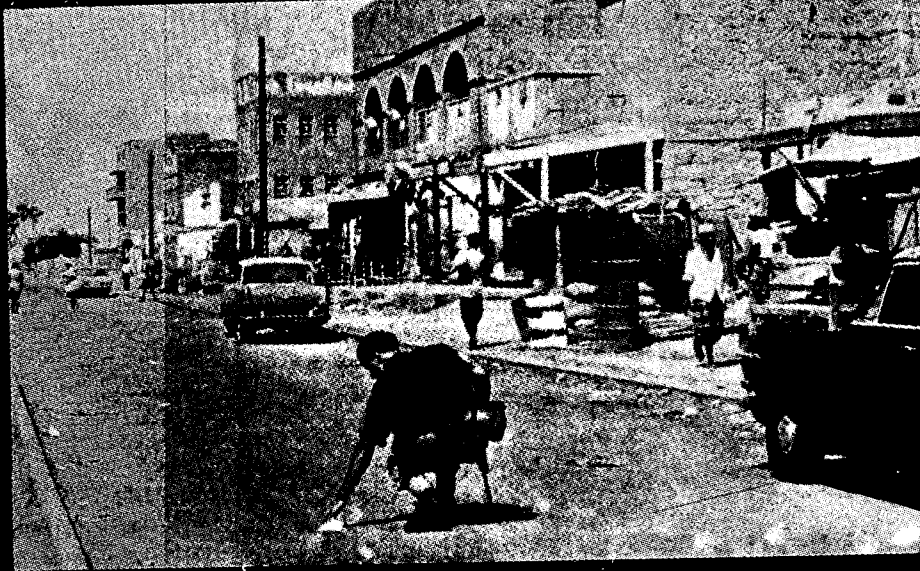
טעונות הן שמירה על-ידי פטרול ממונע; אך דבר זה עלול להביא לידי מיקושן של דרכי הפטרולים בידי הטרוריסטים, ועל-ידי כך עלול הגידור עצמו לגרום טרדה רבה יותר לכוחות-הביטחון מאשר לטרוריסטים.

השיטות שתכליתן לקיים שליטה על אזורים נגועים בטרוריסטים מסתכמות, בדרך כלל, בהפגנת-כוח, שאינה עשויה להשיג, באורח מעשי, הפתעה. יש לציין, כי יחידות רבות בצבא הבריטי שעסקו בלוחמה בטרור ערכו פטרולים חשאיים, בעיקר בשלבים האחרונים של המרד בקפריסין. גם לקחים שנלמדו בעדן בתחום זה, הוכיחו כי השיטה חיובית בהחלט.

חלק מן המאמץ לקיים שליטה באזור הנגוע בטרור נועד להוכיח לאוכלוסיה המקומית, כי ידם של כוחות-הביטחון על העליונה. אך לעצם מציאותם של הפטרולים בערים נודעת חשיבות קטנה מבחינת השפעתם על האזרחים האדישים. הפגנות הכוח, לעומת זאת, עלולות לשמש מטרה להתרפות תכופות מצד הטרוריסטים, ובכך להשיג תוצאה הפוכה — פגיעה ביוקרתם של כוחות הביטחון ועליית קרנם של הטרוריסטים. הפגנת הכוח תהא יעילה רק בשלבים הראשונים של פעילות הטרור; בהתגבר פעילות זו — קטנה והולכת חשיבותה. הפגנת-כוח תהא יעילה תמיד לפיזור התקהלויות עוינות, אך לא-מזויינות. ומכל מקום, לאחר שלבש הטרור אופי חמור, עלולות הפגנות-הכוח לשמש רק קלף-תעמולה בידי הטרוריסטים.

ניתן לדמות את הלוחמה נגד הטרור בערים ל"משחק-מחבואים" אכזרי, שבו "משחקים" כוחות הביטחון את תפקיד "האיש העיוור". זה האחרון מגשש במרץ לכל הכיוונים, אך יריבו, שעניו פקוחות, מופיע ונעלם חליפות, ומסוגל להטרידו ללא-חשך. יש הכרח למצוא דרך להסיר את כסות-העניינים מעל כוחות הביטחון, ולהיפך — לסנוור את אנשי

טילוק מוקשים ברחובות עדן

הרכב של כוחות הביטחון הנכנסים לתוך האיזור, ואת אלה יש לאבטח על-ידי הצבת פטרולים מסויים. בשעות היום, כאשר קשה להסתיר פטרולים מסוג זה, יהא צורך בליווי מזויין (משוריין) לכלי-הרכב המפטרלים באזורים מסוכנים במיוחד.

השיטה שתופעל בנסיבות אלה דומה לזו של אבטחת טנ"קים על-ידי חי"ר בשטח בנוי. ניתן לקבוע שיירות-ליווי כאלה, המצטרפות לרכב בשערי-הכניסה ונלוות אליו עד ל"שערי-היציאה" מן האיזור המסוכן.

קיצור הדברים, יש להמעיט בתנועה, ולהשתדל לתקוף את הטרוריסטים מעמדות ניחות.

כאשר בוחרים הטרוריסטים בהתנגדות גלויה במקום, כפי שאירע בשלבים האחרונים של המתיחות בעדן, חייבים כוחות-הביטחון לשנות את שיטות לחימתם, שכן כאן מוסר למעשה, "המסוה מעל עיניהם". בסיועה של כל עוצמת-האש העומדת לרשותם, חייבים כוחות-הביטחון להסתער על מעוזי הטרוריסטים — כדי להשמידם. בנסיבות אלה הכרח להלביש את כוחות-הביטחון במדי צבא (לצורכי הזדהות הדדית), ומשימתם של הפטרולים החשאיים תוגבל רק למשימות-סיוע.

שיטה נוספת להשגת הפתעה היא הפעלה מוגברת של מסוקים, דבר שהוא בריביוע כיום בצבא הבריטי, למשל, הזדות לעובדה שגדודיו מצויידים עתה במסוקים תקיניים. מסוקים חמושים עשויים להביא תועלת מרובה בשמירה על השקט בערים בשעות היום. אמנם, המסוק מושך את תשומת-לבם של האנשים הנמצאים על פני הקרקע, אך אינו מוגבל בתמרונים בשמי העיר — דבר המקל עליו את גילוי הטרוריסטים. המסוק יכול לא רק לשמש תצפית ניידת, אלא אף

לשאתם. האקדח משמש בעילות רק בידי קלע מאומן, ואילו הרובה ודאי שאינו שימושי כלל. לעומת זאת, קל מאד להסתיר תת-מקלע ללא קת, ולשאתו במצב "הכף" מתחת לחולצה או ללבוש העליון.

תת-המקלע הוא על-פירוב נשק אידיאלי ללוחמה בטרור, ומתגם שקליו אינו גורם לרוב לקטל, כי אם לפגיעה בלבד, וכידוע טרוריסט הרג חדל לשמש מקור למידע, ולפיכך מוטב לפצוע טרוריסט וללכדו מאשר להרגו.

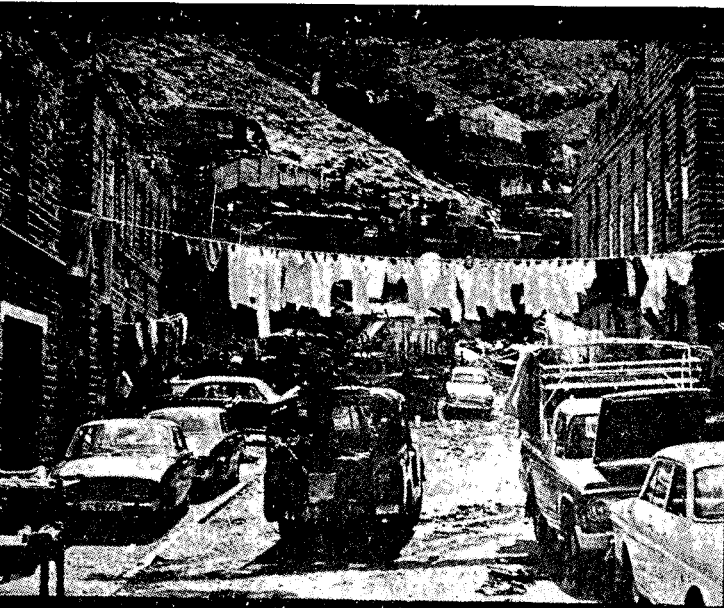
יהיו אשר יטענו, כי אם ילבשו הפטרולים בגדים אזרחיים, יתקפו הטרוריסטים את כל הזרים, ללא הבחנה, ויפילו קרבנות בין אזרחים ההולכים לתומם. אך נראה לנו, כי לטווח ארוך ייווכחו הטרוריסטים לדעת, שהתנקשות בכל האזרחים הזרים תגרום נזק רב לכלכלת המדינה.

שיטה נוספת העשויה לתרום להשגת ההפתעה היא הימצא אותם התמידית של פטרולים אלימים באזורים נגועים בטרור. יש לזכור, כי כל תנועה מושכת אליה תשומת-לב. דבר זה חשוב במיוחד בשטח בנוי — הצד המבחין ראשונה באויב, נהנה מעדיפות על יריבו.

במידת האפשר, במיוחד בשעות הלילה, יש להפעיל את הפטרולים כמארבים ניחים. יש להניח כי האוכלוסיה, שהיא אדישה למאבק בין השלטון לטרור, תמסור לטרוריסטים רק לעתים רחוקות ידיעות על קיום המארבים. יחד עם זאת, באזורים בהם קשה להסתיר זמן רב את מקום המארבים, עלולה תנועת רכב צבאי רגיל לשמש פיתוי לפעולת הטרוריסטים, ולהפכם טרף למארבים.

יש להנהיג שיטת "שערי-כניסה" לאזורי "קסבה" המיושבבים על-ידי אנשי המקום. בשערי-הכניסה נרשמים כלי-

פעולות סריקה בשטח בנוי

להנחית פטרולים רגליים חשאיים לצורך סיור ולאספם לתוכן במקומות שמחוץ לטווח-התצפית של היריב. הודות להפעלת המסוקים באורח תדיר, ניתן לוותר על שיגור פטרולים בדרך כי עפר, שכן הללו עלולות להיות ממוקשות.

סיכום

לקיום שליטה יעילה על הערים הנגועות בטרור, יש לתת את הדעת לעניינים הבאים:

1. על כוחות-הביטחון לשקול תמיד אם פעילותם ההתקפית לא תביא להם עצמם נזק גדול מזה הנגרם לטרוריסטים.

2. לבד מנסיבות בהן מתבצרים הטרוריסטים במעוזים קבועים, שומה על כוחות-הביטחון לוותר על שיטות של לוחמה גלויה, ולבסס את פעילותם על גורם ההפתעה.

ההפתעה תושג על-ידי העדפת לבוש אזרחי על מדי-צבא, העדפת מארבים על פטרולים ניידים, ושימוש מקסימלי במסוקים. אמצעים אלה עשויים לסייע לכוחות-הביטחון, ולהפריע את הטרוריסטים ממעשיהם.

